

Verdandis alkoholpolitiska program

1. Alkoholpolitiska åtgärder som utgår från en social helhetssyn

Verdandis utgångspunkt är att missbruk och andra sociala problem i första hand är en följd av brister i den enskildes livssituation, som exempelvis brist på trygghet, framtidshopp, sociala relationer och grundläggande behov som arbete, bostad och resurser till sin försörjning.

Verdandi tar också avstånd från ett ensidigt biologiskt eller moraliskt synsätt som ser missbruket enbart som ett utslag av att individen är fysiskt eller moraliskt disponerad för missbruk. Detta innebär dock inte att tillgången till alkohol eller den enskildes personliga förutsättningar saknar betydelse. Eftersom dessa faktorer är en del av de faktorer som tillsammans med sociala, ekonomiska och demokratiska villkor format den enskildes livssituation, har de självklart en betydelse.

Det är bland annat därför Verdandi kräver en aktiv och ansvarsfull alkoholpolitik med bland annat tydliga regelverk för alkoholhantering som är utformade så att de accepteras och respekteras av folkflertalet. Det betyder att vi slår vakt om försäljningsmonopolet (Systembolaget), strikta åldersgränser för inköp av alkoholdrycker, strikta regler mot reklam, förbud mot livsstilsreklam i samband med alkohol, samt förbud mot langning till underåriga.

2. En fungerade välfärdspolitik som når alla – social rättvisa

Genom en generell välfärdspolitik skapas trygghet och bra livsbetingelser för alla medborgare. Viktiga utgångspunkter för en generell välfärdspolitik är:

- * Alla människors lika värde.
- * Rätt till arbete för den som kan arbeta.
- * Rätt till annan meningsfull sysselsättning för den som står utanför arbetslivet.
- * Likvärdiga rättigheter oavsett bakgrund, ekonomi, kön eller etnisk/kulturell bakgrund.
- * Rätt till ersättning i socialförsäkringarna enligt inkomstbortfallsprincipen.
- * Rätt till inflytande och delaktighet - nej till segregation och utanförskap.
- * Social bostadspolitik som innebär rätt för alla till en bostad på rimliga villkor.
- * Skatt efter bärkraft.

3. Vård efter behov, bygg ut vård och behandlings-alternativen

Samhället har ett ansvar för att den som har behov av vård eller behandling så snabbt som möjligt skall erbjudas sådan. Effektiva stödinsatser i tidigt skede bland annat när det gäller att tillgodose grundläggande behov av bostad, sysselsättning, gemenskap och försörjning förebygger behov av mer långtgående vård-insatser.

Vården skall bedrivas i frivilliga former och ha hög kvalitet. Profitintressen i missbruksvården skall bekämpas. Den enskilde skall ha inflytande över valet av vårdalternativ och vård-inne-håll. I livshotande situationer som kräver snabbt omhän-der-tagande med tvång, skall vården motivera till vård i frivillig form och snarast möjligt efter avgiftning övergå i frivillig vård. Vård på institution skall följas av aktiva stödinsatser för att eliminera grunderna för missbruket. Sociala frivilligorganisationer utgör en viktig resurs i eftervården.

4. Internationell mobilisering mot alkoholskador

De öppna gränserna som blivit effekten av EU utveckling försvårar för enskilda länder att bedriva en aktiv ansvarstagande alkoholpolitik med hjälp av alkoholpriserna (höga skatter). Skillnader i beskatt-ning mellan länderna bidrar till en ökad privatimport och konsumtion av alkoholdrycker i länder med högre skatter.

Av folkhälsoskäl måste denna utveckling brytas genom överenskommelser mellan EU:s medlemsstater om en högre enhetligare beskattning av alkoholdrycker. Miniminivåer av beskattningen av öl, vin och sprit måste införas på en nivå som gör det möjligt att dämpa konsumtionen med hjälp av priset.

Sverige bör även gå i spetsen för ekonomisk utjämning och utbyggnad av en generell välfärdspolitik och stärkta rättigheter på arbetsmarknaden för löntagarna, t.ex. rätt till kollektivavtal, inom EU:s medlemsstater.

5. Ökade resurser till folkrörelsearbete för gemenskap, stöd och folkbildning

Folkrörelserna byggde folkhemmet. Även i ett samhälle med väl utbyggd välfärdspolitik behövs folkrörelser för att ge plats för inflytande, gemenskap och delaktighet i samhällsbyggnaden.

Skillnaderna mellan ekonomiskt starka grupper och människor med låga inkomster, arbetslösa och utsatta, växer. De sociala folkrörelserna och frivilligorganisationerna har genom sina medlemmar rika erfarenheter av missförhållanden i samhället. De ser i sin dagliga verksamhet hur brister i välfärden drabbar olika människor och hur människor slås ut ur samhällsgemenskapen vid livskriser, sociala och ekonomiska problem.

Folkrörelserna spelar en viktig roll för att stärka demokratin och för människors demokratiska träning och inflytande i samhället. Folkrörelserna bidrar också till en viktig folkbildningsinsats genom sina studier och sitt praktiska utvecklingsarbete.

De sociala folkrörelsernas erfarenheter är viktiga för samhället att ta tillvara som underlag för fortsatt reformarbete. De sociala folkrörelserna måste ges ökat samhällsstöd för att deras insatser fullt ut skall kunna bidra till en solidarisk utveckling av välfärden.

6. Aktiv barn- och ungdomspolitik för en trygg och alkoholfri uppväxt

Barn och ungdomars uppväxtvillkor är avgörande för deras möjligheter att växa upp i trygghet och välfärd. Många barn och ungdomars liv präglas av otrygghet, bristande vuxenstöd och social utsatthet.

Många ungdomar använder alkohol och droger på ett riskfyllt och aningslöst sätt. Skolans information om alkohol och droger når inte sitt syfte. Forskarna menar dessutom att informationen kan få motsatt effekt och istället skapa ett ökat intresse för alkohol och droger.

Förebyggande insatser riktat till barn och ungdom måste inriktas på att stärka deras uppväxtvillkor, i form av ökade resurser till skolan, till fritidsaktiviteter som upplevs meningsfulla av barnen och ungdomarna till kostnader som inte utestänger från deltagande. Det behövs också insatser för att stärka kontakterna mellan ungdomar och vuxna samt att förebygga riskmiljöer och risksituationer för missbruk av alkohol och droger. Målet är att uppväxten skall vara helt fri från konsumtion av alkohol och droger.

7. Arbetsmarknadspolitiska insatser – för ett ”sunt” arbetsliv

En starkt bidragande orsak till vuxnas överkonsumtion av alkohol är arbetslivets villkor. Alltfler människor hamnar i missbruk efter att man använt alkohol som avstressnings- och lugnande medel efter en hård arbetsdag.

Verdandi arbetar för en social alkoholpolitik. Med det menar vi att alkoholpolitiken ska inriktas på att förstärka människors totala livssituation och undanröja orsakerna till missbruk. Verdandi kräver därför en social alkoholpolitik, vilken sammanfattas i följande tio krav:

Stressen i arbetslivet, en ökad arbetsbörda som delas av allt färre anställda, ökad konkurrens samt bristande inflytande över de egna arbetsuppgifterna, skapar oro, otrygghet och press, som för många lindras genom en ökad konsumtion av alkohol. Många slås ut av arbetslivets villkor och blir långtidssjukskrivna. Detta är en utveckling som måste brytas.

Arbetslivet måste bli mer mänskligt och arbetstagarnas intressen och fysiska/psykiska möjligheter måste få ökat genomslag vid förändringar i arbetslivet.

Samhället måste även stödja fackföreningsrörelsens möjligheter att ge praktiskt stöd och utveckla gemenskapsarbete med inriktning på att nå människor som upplever en utsatthet och press på arbetsplatserna.

8. Ökat ansvarstagande från alkoholnäringsen, kostnadsansvar och redovisningsskyldighet för lobbyarbete

Ett oomtvistligt intresse för alkoholnäringsen är att tjäna pengar på konsumtionen av alkoholdrycker. Genom sina intresseorganisationer som bland annat verkar politiskt, bland annat med lobbyverksamhet, arbetar man för att stärka sina intressen.

För att motverka de negativa effekterna av alkoholkonsumtionen måste näringsen ta ett ökat ansvar för effekterna av de uppkomna problemen och skadorna.

Detta sker:

- * Genom att alkoholnäringsen går i spetsen för en ansvarsfull hantering av produkterna i distributions- och försäljningsledet, t.ex. när det gäller reklam, upprätthållande av å-l-ders-gränser genom inköpskrav på detaljhandeln och genom en saklig konsumentupplysning.

- * Genom att branschen tar ett ekonomiskt ansvar för att stödja initiativ och verksamheter som förebygger missbruk och verksamhet riktad till olika riskgrupper.

- * Genom att branschen öppet och ärligt redovisar vilka krav, vilket ekonomiskt stöd man ger och till vem samt i vilka sammanhang man agerar för sina alkoholpolitiska intressen.

9. Bibehållen samhällskontroll över alkoholförsäljning och marknadsföring

En hörnsten i en aktiv social alkoholpolitik är kontroll över distribution och försäljning. Ett viktigt instrument för detta är det statliga försäljningsmonopolet Systembolaget.

De senaste årens utveckling i spår av öppna gränser och pris konkurrens från grannländerna har skapat en ohållbar situation på alkoholmarknaden. Alltmer av alkoholen som konsumeras, är inköpt utomlands till priser som ligger långt under Systembolagets. Systembolagets försäljningsandel minskar och därmed hotas tanken med en kontrollerad försäljning och en aktiv prispolitik.

Den illegala importen och vidareförsäljningen har etablerat nya distributions-vägar, en försäljning som inte tar några sociala hänsyn och som bygger på en allt mer utbyggd och välorganiserad brottslighet.

För att Systembolaget skall kunna återta sin alkoholpolitiska roll måste beskattningen av all alkohol minskas.

10. Saklig information och opinionsbildning för en social alkoholpolitik och en ansvarsfull alkoholkonsumtion

Samhället skall stödja information och opinionsbildning för en social alkoholpolitik och en ansvarsfull alkoholkonsumtion. Informationen och opinionsbildningen skall genomföras i en demokratisk dialog med människor, inte vara uppifrån riktad skrämselpropaganda eller andra pekpinningar.

Information och opinionsbildning som är nära kopplad till praktisk verksamhet som erbjuder människor möjlighet till förstärkning av villkor och livssituation, inflytande och delaktighet t.ex. i form av meningsfulla demokratiska fritidsaktiviteter, skall prioriteras.

Staten skall vara återhållsam med egna informationskampanjer. Kunskap och beprövad erfarenhet skall tillämpas vid bedömningen av hur framgångsrika olika insatser kan vara och vid fördelning av resurser.

Sociala och idéinriktade folkrörelser och organisationer skall ges ökat stöd att bedriva information, opinionsbildning, förebyggande och stödjande arbete på området. Organisationer som erbjuder möjlighet för människor till deltagande i demokratiskt arbete och aktiviteter och som vänder sig till särskilt viktiga målgrupper skall prioriteras.

